

Raportul privind drepturile fundamentale 2017 Opiniile FRA

Prin diverse eforturi, atât la nivelul UE, cât și la nivel național, s-a încercat o consolidare a protecției drepturilor fundamentale în 2016, în vreme ce unele măsuri au amenințat să submineze această protecție. Raportul FRA privind drepturile fundamentale 2017 analizează evoluțiile majore din domeniu, identificând atât realizările, cât și domeniile de interes nesoluționate. Publicația de față prezintă opiniile FRA de pe marginea evoluțiilor majore în ariile tematice acoperite și o sinteză a dovezilor care vin în sprijinul acestor opinii. Astfel, raportul oferă o imagine de ansamblu compactă, dar informativă a principalelor provocări legate de drepturile fundamentale cu care se confruntă UE și statele sale membre.

Cuprins

Între promisiuni și realizări: 10 ani de drepturi fundamentale în UE	2
1. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre ...	4
2. Egalitatea și nediscriminarea	6
3. Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora	8
4. Integrarea romilor	11
5. Azilul, vizele, migrarea, frontierele și integrarea	13
6. Societatea informațională, protecția vieții private și a datelor	16
7. Drepturile copilului	19
8. Accesul la justiție, inclusiv drepturile victimelor infracțiunilor	21
9. Evoluții în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități	23

Între promisiuni și realizări: 10 ani de drepturi fundamentale în UE

Cea de a zecea aniversare a Agenției pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) oferă ocazia unei reflecții asupra unei anumite dinamici care stă la baza evoluțiilor majore ale drepturilor fundamentale în UE începând din anul 2007. Luată împreună, aceste evoluții par a spune o poveste despre două impulsuri identice. Din punct de vedere instituțional, UE a creat instrumente care să promoveze și să protejeze mai bine drepturile fundamentale. Cu toate acestea, în teren persistă lacune profunde în punerea în aplicare a drepturilor fundamentale și – în anumite domenii – aceste lacune se adâncesc. Abordarea acestei problematice necesită transpunerea legislației scrise în măsuri eficiente care să asigure exercitarea drepturilor în viața de zi cu zi a tuturor persoanelor care trăiesc în UE. Pe lângă recunoașterea faptului că drepturile fundamentale sunt o condiție prealabilă pentru succesul procesului de legiferare și de elaborare a politicilor, efectuarea unei „analize de rentabilitate” a drepturilor omului, introducerea unor drepturi „cu față umană” și o utilizare mai consecventă a drepturilor sociale și economice vor aduce beneficii sigure. Fără o cultură ferm integrată a drepturilor fundamentale care să ofere beneficii concrete, multe persoane care trăiesc în UE nu vor trăi pe deplin sentimentul de apartenență față de valorile Uniunii.

Evoluțiile politice, sociale și economice recente au arătat că ceea ce a fost adesea privit în ultimul deceniu ca o evoluție firească spre un nivel mai ridicat de respectare a drepturilor fundamentale poate regresa cu ușurință. Acest regres poate fi parțial pus pe seama faptului că, deși legiuitorii naționali și ai UE au aplaudat progresele înregistrate la nivel formal, adeseori acestea nu s-au transpus în îmbunătățirea vieții oamenilor. Pentru prea mulți oameni, drepturile fundamentale rămân mai degrabă un concept abstract, consfințit în lege, decât o serie de instrumente eficiente și practice care să poată face diferența în viața lor de zi cu zi. Acesta este un adevăr tulburător, readus puternic în atenția Agenției pentru Drepturi Fundamentale în interacțiunile sale cu persoanele ale căror drepturi sunt adesea încălcate în mod obișnuit și ale căror percepții și experiențe figurează în sondajele de anvergură și în proiectele de teren ale agenției.

Privind înapoi la performanța drepturilor fundamentale în ultimii 10 ani, deceniul poate părea marcat de discursuri divergente, care converg către următoarele concluzii.

Pe de o parte, UE și-a transpus angajamentul pe termen lung privind drepturile omului dincolo de frontierele sale într-un set de politici interne de protecție și promovare a drepturilor fundamentale în cele 28 de state membre ale UE. Două repere-cheie reflectă această schimbare:

- intrarea în vigoare a Cartei drepturilor fundamentale a UE; și
- crearea Agenției pentru Drepturi Fundamentale.

Un alt reper-cheie ar fi aderarea UE la Convenția europeană a drepturilor omului, astfel cum prevede Tratatul de la Lisabona.

Pe de altă parte, punerea în aplicare a drepturilor fundamentale în teren rămâne un motiv de profundă îngrijorare. Acest fapt este exacerbat de un mediu politic în care părți ale electoratului și reprezentanți ai acestuia par din ce în ce mai mult să pună la îndoială nu numai anumite drepturi, ci și însuși conceptul de politică bazată pe drepturi.

Privind în perspectivă, UE și statele sale membre vor trebui să găsească modalități eficiente pentru:

- a aborda neîncrederea instituțiilor publice și amenințările percepute care derivă, de exemplu, din imigrație sau din globalizare;
- a evidenția beneficiile drepturilor fundamentale pentru toți cetățenii UE.

Statele membre ale UE nu au încorporat încă o „cultură a cartei” în propriile proceduri administrative, legislative și judiciare. În activitățile sale, UE nu exploatează pe deplin nici potențialul tuturor drepturilor prevăzute în cartă (inclusiv drepturile socio-economice), nici funcția lor orientativă. UE nu solicită în mod sistematic consultanță socio-juridică independentă atunci când elaborează legi. Mai mult, UE nu a aderat încă la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și

prin urmare nu se află sub jurisdicția Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO). În plus, persistă un decalaj între politicile interne ale UE privind drepturile fundamentale și angajamentele sale externe față de drepturile omului.

Reconcilierea acestor două discursuri reprezintă un apel urgent la acțiune pentru a elimina decalajul dintre cadrul principal privind drepturile fundamentale și rezultatele practice în materie de drepturi fundamentale. Aceasta presupune ca toți actorii să își reafirme angajamentul de a garanta, împreună, că drepturile fundamentale au ca rezultat schimbări reale în viața oamenilor. Numai o acțiune reînnoită în acest sens ne va permite, în 2027, să privim înapoi la un deceniu de succes în care UE și statele sale membre și-au respectat valorile comune ale „demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept și respectării drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor aparținând minorităților”.

1. Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre

Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene completează documentele naționale în materie de drepturile omului și Convenția europeană a drepturilor omului. Potențialul său nu este încă pe deplin exploatat, trimiterea la aceasta în cadrul instanțelor, parlamentelor și guvernelor naționale fiind limitate ca număr și adesea superficiale. Cu toate acestea, există exemple în care carta aduce valoare adăugată și profită de poziția acesteia ca parte a dreptului Uniunii, îndeosebi în decizii judecătorești. Între timp, statele membre ale UE continuă să ducă lipsă de politici care să vizeze promovarea cartei – deși pare să existe o mai bună conștientizare a necesității de a forma practicieni în domeniul dreptului cu privire la aspecte asociate cartei.

Conform jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE), Carta drepturilor fundamentale a UE este obligatorie pentru statele membre ale UE atunci când acestea acționează în domeniul de aplicare a dreptului UE. Legiuitorul UE influențează, în mod direct sau indirect, viețile oamenilor care trăiesc în UE. Dreptul UE este relevant în majoritatea domeniilor de politică. Având în vedere acest fapt, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene ar trebui să constituie un standard relevant atunci când judecătorii sau funcționarii publici din statele membre își îndeplinesc sarcinile de zi cu zi. Cu toate acestea, dovezile obținute de FRA sugerează că autoritățile judiciare și administrațiile utilizează destul de limitat cartă la nivel național. Un grad mai ridicat de conștientizare ar contribui la o aplicare sporită și mai consistentă a cartei la nivel național.

Opinia FRA 1.1

UE și statele sale membre ar trebui să încurajeze realizarea unui schimb de informații mai amplu cu privire la experiențe și abordări între judecătorii și administrațiile din statele membre, precum și dincolo de frontierele naționale. Pentru a încuraja acest schimb de informații, statele membre ar trebui să valorifice la maximum oportunitățile de finanțare existente, cum ar fi cele din cadrul programului „Justiție”.

În conformitate cu articolul 51 (domeniul de aplicare) din Carta drepturilor fundamentale a UE, toate actele legislative naționale de punere în aplicare a dreptului UE trebuie să respecte această cartă. La fel ca în anii precedenți, în 2016 rolul cartei în cadrul proceselor legislative la nivel național a rămas limitat: aceasta nu reprezintă un standard care este aplicat în mod explicit și periodic în cursul procedurilor prin care se verifică legalitatea sau se evaluează impactul legislației viitoare – în timp ce instrumentele naționale din domeniul drepturilor omului sunt incluse în mod sistematic în astfel de proceduri. În plus, la fel ca în ultimii ani, multe hotărâri ale instanțelor naționale care au utilizat cartă au recurs la aceasta fără a formula un argument motivat cu privire la motivul pentru care cartă s-a aplicat în circumstanțele specifice ale cauzei.

Opinia FRA 1.2

Instanțele naționale, precum și guvernele și/sau parlamentele ar putea avea în vedere o „examinare a articolului 51 (domeniul de aplicare)” mai riguroasă pentru a evalua într-un stadiu incipient dacă o cauză în instanță sau un dosar legislativ aduce în discuție aspecte ținând de Carta drepturilor fundamentale a UE. Elaborarea unor manuale standardizate privind măsurile practice de verificare a aplicabilității cartei – până în prezent, doar foarte puține state membre au făcut acest lucru – ar constitui pentru profesioniștii din domeniul juridic un instrument pentru a evalua relevanța cartei într-o anumită cauză sau propunere legislativă.

În conformitate cu articolul 51 din Carta drepturilor fundamentale a UE, statele membre ale Uniunii au obligația să respecte principiile și drepturile consacrate în cartă și, de asemenea, sunt invitate să „promoveze” în mod activ aplicarea acestor principii și drepturi. Având în vedere acest fapt, ar trebui așteptate mai multe politici de promovare la nivel național a cartei și a drepturilor consacrate în aceasta. În timp ce astfel de politici sunt rare, se pare că există eforturi sporite de a oferi grupurilor profesionale relevante cursuri de formare în domeniul drepturilor omului.

Opinia FRA 1.3

Statele membre ale UE ar trebui să asigure că dosarele legislative și politicile relevante sunt verificate în ceea ce privește respectarea cartei, precum și să intensifice eforturile pentru a garanta că obligațiile prevăzute în cartă sunt integrate de fiecare dată când statele acționează în domeniul de aplicare al dreptului UE. Acestea ar putea include elaborarea de politici speciale pentru promovarea conștientizării drepturilor prevăzute în cartă și module de pregătire specifice în cadrul programelor de studii relevante pentru judecătorii naționali și pentru alți profesioniști din domeniul juridic. Astfel cum a subliniat FRA în anii anteriori, se recomandă statelor membre să includă cursuri de pregătire privind cartă în cadrul mai amplu al drepturilor fundamentale, care include Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEaDO) și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO).

2. Egalitatea și nediscriminarea

Până la sfârșitul anului 2016, statele membre ale UE nu au ajuns la un acord privind propunerea de directivă privind egalitatea de tratament. Cu toate acestea, mai multe state membre au continuat să extindă protecția împotriva discriminării, incluzând diferite criterii și domenii ale vieții. Diferite hotărâri judecătorești pronunțate la nivel intern au susținut drepturile persoanelor cu handicap și diverse eforturi depuse la nivel internațional, european și național au urmărit promovarea egalității pentru persoanele LGBTI. Între timp, măsurile și propunerile de interzicere a anumitor articole de îmbrăcăminte au suscit dezbateri pe tema libertății de religie și de convingere, pe fondul temerilor cauzate de amenințarea terorismului. Sfârșitul anului a marcat o recunoaștere din ce în ce mai mare a faptului că abordarea discriminării bazate pe un singur criteriu nu cuprinde diferitele moduri în care cetățenii UE se confruntă cu discriminarea în viața de zi cu zi.

Negocierile pe marginea propunerii de directivă a Consiliului privind punerea în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, indiferent de religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală – Directiva privind egalitatea de tratament – au intrat în cel de al șaptelea an în 2016. Adoptarea acestei directive ar garanta că UE și statele membre ale acesteia oferă un cadru juridic cuprinzător pentru combaterea discriminării pe aceste motive, în condiții de egalitate. Până la sfârșitul anului, negocierile nu au ajuns la unanimitatea cerută de Consiliul UE pentru adoptarea directivei, două state membre exprimând rezerve generale în ceea ce privește propunerea. Prin urmare, dreptul UE este în continuare marcat efectiv de o ierarhie a motivelor de protecție împotriva discriminării. Articolul 21 (principiul nediscriminării) din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală. Articolul 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene prevede că Consiliul, hotărând în unanimitate, în conformitate cu o procedură legislativă specială și cu aprobarea Parlamentului European, poate lua măsurile adecvate pentru combaterea discriminării pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingere, handicap, vârstă sau orientare sexuală.

Opinia FRA 2.1

Legiuitorul UE ar trebui să ia în considerare toate modalitățile posibile pentru a asigura că Directiva privind egalitatea de tratament propusă este adoptată rapid în scopul de a garanta protecția egală împotriva discriminării pe motive de religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală în domeniile-cheie ale vieții.

La fel ca în anii precedenți, statele membre ale UE au extins protecția împotriva discriminării pe motive suplimentare și în diferite domenii ale vieții în 2016. De exemplu, unele state membre au introdus statutul socio-economic al unei persoane sau reatribuirea de gen ca motive protejate în legislațiile lor naționale. Alte state membre au extins dreptul în materie de nediscriminare la domenii precum protecția consumatorului, clauzele privind concedierea pe motive de vârstă și vârsta de pensionare. Astfel de demersuri contribuie în continuare la combaterea discriminării și promovează egalitatea de tratament în cadrul unei game largi de domenii-cheie ale vieții.

Opinia FRA 2.2

Statele membre ale UE ar trebui să ia în considerare adăugarea unor noi motive de protecție împotriva discriminării pentru a extinde domeniul de aplicare al legislației naționale în materie de antidiscriminare.

Pe fondul unei tensiuni sporite cauzate de amenințarea terorismului pe teritoriul UE în 2016, instanțele naționale au abordat chestiunea privind situațiile în care este acceptabilă interdicerea anumitor tipuri de îmbrăcăminte, cauze conexe fiind pendinte în fața Curții de Justiție a UE (CJUE). Cauzele respective au arătat că introducerea unor astfel de interdicții conduce la riscul de a afecta în mod disproporțional și de a conduce la discriminare împotriva femeilor musulmane care aleg să poarte anumite articole de îmbrăcăminte ca o expresie a identității lor religioase sau a convingerilor lor religioase. Articolul 10 din Carta drepturilor fundamentale a UE garantează dreptul tuturor la libertatea de gândire, de conștiință și de religie. Acest drept include libertatea de a-și schimba religia sau convingerile și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea prin intermediul cultului, învățământului, practicilor și îndeplinirii riturilor, în mod individual sau colectiv. Articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE interzice orice formă de discriminare pe motive de religie sau convingeri. Articolul 22 din Carta drepturilor fundamentale a UE prevede în continuare că Uniunea Europeană respectă diversitatea culturală, religioasă și lingvistică.

Opinia FRA 2.3

Statele membre ale UE ar trebui să acorde o atenție deosebită nevoii de a proteja drepturile și libertățile fundamentale atunci când au în vedere orice interdicție privind simbolurile sau articolele de îmbrăcăminte asociate unei religii. Orice propunere legislativă sau administrativă în acest sens nu ar trebui să limiteze în mod disproporțional libertatea unei persoane de a-și practica religia. Atunci când se examinează astfel de interdicții, considerațiile privind drepturile fundamentale și necesitatea proporționalității ar trebui incluse de la început.

Anul 2016 a fost marcat de o recunoaștere din ce în ce mai mare a faptului că abordarea discriminării din perspectiva unui singur motiv nu cuprinde diferitele moduri în care persoanele se confruntă cu discriminarea în viețile lor de zi cu zi. Dovada în acest sens o constituie tendința constantă la nivel național de a extinde domeniul de aplicare al legislației în materie de antidiscriminare prin includerea motivelor pentru care se acordă protecție și/sau a domeniilor vieții în legislațiile naționale relevante. Cu toate acestea, UE și statele sale membre au în continuare tendința de a nu aborda în mod explicit discriminarea multiplă atunci când elaborează instrumente juridice și de politică. Până la sfârșitul anului 2016, numai nouă state membre au reglementat în mod explicit discriminarea multiplă în legislația lor națională. O astfel de abordare poate conduce la o mai bună recunoaștere a modului în care persoanele se confruntă cu discriminarea în viețile lor de zi cu zi și poate permite conturarea unor direcții de acțiune care ar promova într-adevăr incluziunea.

Opinia FRA 2.4

UE și statele sale membre ar trebui să recunoască discriminarea multiplă și intersecțională atunci când elaborează și pun în aplicare instrumente juridice și de politică pentru a combate discriminarea, a încuraja egalitatea de tratament și a promova incluziunea.

3. Rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora

Reacțiile rasiste și xenofobe față de refugiați, solicitanți de azil și migranți au persistat la nivelul Uniunii Europene în 2016. Musulmanii au cunoscut o ostilitate și intoleranță în creștere, în vreme ce discriminarea și atitudinile ostile romilor au continuat să afecteze mulți romi. Comisia Europeană a înființat un Grup la nivel înalt pentru combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță pentru a sprijini eforturile naționale în acest domeniu, precum și pentru a contracara infracțiunile motivate de ură și discursurile de incitare la ură. Statele membre ale UE au abordat infracțiunile motivate de ură în diverse moduri, prin revizuirea clasificărilor motivațiilor pătinoare, desfășurarea de campanii de sensibilizare și oferirea de formare specializată agenților de aplicare a legii și procurorilor. Între timp, Comisia Europeană a continuat să monitorizeze punerea în aplicare a Directivei privind egalitatea rasială. Provocările recurente includ diverse impedimente în ceea ce privește eficacitatea și independența organismelor de promovare a egalității, crearea discriminatorie a profilurilor etnice și lipsa unor planuri naționale de acțiune pentru combaterea rasismului.

Reacțiile rasiste și xenofobe față de sosirea refugiaților, a solicitanților de azil și a migranților în UE care au marcat anul 2015 au continuat cu aceeași intensitate în 2016. Aceste reacții au inclus discursul de incitare la ură, amenințări, infracțiuni motivate de ură și chiar omor. Cu toate acestea, foarte puține state membre culeg date specifice privind incidentele care vizează refugiații, solicitanții de azil și migranții. Acest fapt este deosebit de relevant pentru punerea în aplicare a articolului 1 din Decizia-cadru a UE privind rasismul și xenofobia, care prevede măsurile pe care statele membre trebuie să le adopte pentru pedepsirea anumitor comportamente rasiste și xenofobe intenționate. Articolul 4 litera (a) din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (ICERD) obligă statele părți la convenție să declare instigarea la discriminare rasială, precum și actele de violență împotriva oricărei rase sau oricărui grup de persoane, drept infracțiuni sancționabile prin lege. Toate statele membre ale UE sunt părți la ICERD.

Opinia FRA 3.1

Statele membre ale UE ar trebui să asigure că orice caz de presupusă infracțiune motivată de ură sau de discurs de incitare la ură – inclusiv cele care vizează în mod specific solicitanții de azil, refugiații și migranții – este investigat, urmărit și judecat. Aceasta trebuie realizată conform dispozițiilor naționale aplicabile și, după caz, în conformitate cu dispozițiile Deciziei-cadru a UE privind rasismul și xenofobia, cu obligațiile internaționale și europene în domeniul drepturilor omului, precum și cu jurisprudența CEDO privind infracțiunile motivate de ură și discursurile de incitare la ură. De asemenea, statele membre ar putea culege date mai detaliate privind incidentele care vizează în mod specific refugiații, solicitanții de azil și migranții.

Puține state membre aveau în vigoare planuri naționale de acțiune speciale pentru combaterea discriminării rasiale, a rasismului sau a xenofobiei în 2016. Aceasta este situația, cu toate că Declarația și Programul de acțiune de la Durban al Organizației Națiunilor Unite adoptat în urma Conferinței mondiale împotriva rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și a intoleranței asociate acestora prevede că principala responsabilitate pentru combaterea rasismului, a discriminării rasiale, a xenofobiei

și a intoleranței asociate acestora revine statelor membre. Punerea în aplicare a unor astfel de planuri ar furniza statelor membre ale UE un mijloc eficient pentru a asigura că acestea își îndeplinesc obligațiile în temeiul Directivei privind egalitatea rasială și al Deciziei-cadru privind rasismul și xenofobia. Grupul la nivel înalt al UE privind combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță – format în iunie 2016 – oferă statelor membre ale UE un forum pentru schimbul de practici în scopul de a asigura punerea în aplicare cu succes a unor astfel de planuri de acțiune.

Opinia FRA 3.2

Statele membre ale UE ar trebui să adopte planuri naționale de acțiune specifice pentru a combate rasismul, discriminarea rasială, xenofobia și intoleranța asociată acestora. În acest sens, statele membre ar putea să urmeze îndrumările exhaustive și practice oferite de Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului cu privire la modul de elaborare a unor astfel de planuri specifice. Conform îndrumărilor respective, planurile de acțiune ar trebui să stabilească obiective și acțiuni, să desemneze organismele responsabile ale statelor membre, să includă indicatori de performanță și să prevadă mecanisme de monitorizare și evaluare.

Culegerea sistematică de date dezagregate privind incidentele de discriminare etnică, infracțiunile motivate de ură și privind discursurile de incitare la ură poate contribui la o mai bună punere în aplicare a Directivei privind egalitatea rasială și a Deciziei-cadru privind rasismul și xenofobia. De asemenea, astfel de date facilitează evaluarea politicilor și a planurilor de acțiune pentru a preveni și a combate rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora. Dovezile colectate de FRA arată, cu toate acestea, că există în continuare lacune în ceea ce privește modul în care statele membre ale UE consemnează incidentele de discriminare etnică și infracțiunile rasiste. Incidentele nedeclarate rămân invizibile și împiedică victimele să apeleze la căi de atac. Aceste constatări sunt relevante în special având în vedere obligația statelor membre ale UE de a asigura în mod activ protecția eficientă a victimelor și de a garanta accesul acestora la protecție și căi de atac eficiente în temeiul articolului 6 din Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială. Prin intermediul Grupului la nivel înalt al UE privind combaterea rasismului, a xenofobiei și a altor forme de intoleranță, FRA continuă să colaboreze cu statele membre, instituțiile UE și organizațiile internaționale pentru a contribui la îmbunătățirea consemnării incidentelor legate de infracțiunile motivate de ură și a colectării de date legate de acestea.

Opinia FRA 3.3

Statele membre ale UE ar trebui să depună eforturi pentru înregistrarea, colectarea și publicarea în mod sistematic, pe bază anuală, de date comparabile privind discriminarea etnică și infracțiunile motivate de ură, pentru a le permite să elaboreze răspunsuri de natură juridică și de politici publice eficiente și bazate pe dovezi la aceste fenomene. Datele ar trebui să includă diferitele motivații marcate de prejudiciu, precum și alte caracteristici, cum ar fi locurile unde au avut loc incidentele și informații anonimizate privind victimele și făptuitorii. Toate datele ar trebui să fie colectate în conformitate cu cadrele juridice naționale și cu legislația UE privind protecția datelor.

Datele colectate în 2016 arată că o serie de organisme de promovare a egalității s-au confruntat cu restricții bugetare și reduceri de personal sau cu modificări legislative privind mandatele acestora, care ar putea afecta eficacitatea funcționării lor. Articolul 13 alineatul (1) din Directiva privind egalitatea rasială solicită tuturor statelor membre ale UE să desemneze un organism sau mai multe organisme de promovare a egalității în scopul promovării egalității de tratament a tuturor persoanelor, fără discriminare pe motive de origine rasială sau etnică. Cu toate acestea, directiva prevede numai standarde minime pentru competențele organismelor de promovare a egalității. În contextul protecției datelor, dreptul UE face referire în mod explicit la independență și stabilește ceea ce este necesar pentru această independență. Regulamentul general privind protecția datelor, adoptat în 2016, solicită suficiente „resurse umane, tehnice și financiare, un sediu și infrastructură” pentru autoritățile de protecție a datelor.

Opinia FRA 3.4

Statele membre ale UE ar trebui să aloce organismelor de promovare a egalității resursele umane, tehnice și financiare, sediile și infrastructura necesare pentru a le permite să își îndeplinească funcțiile și să își exercite competențele în cadrul mandatului lor legal într-un mod eficient și independent.

Membrii grupurilor etnice minoritare au continuat să se confrunte cu crearea unui profil etnic discriminatoriu de către poliție în 2016, în contextul unei tensiuni sporite cauzate de atacurile teroriste în statele membre ale UE. Această practică contrazice principiile Convenției Internaționale privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială, articolul 14 (interzicerea discriminării) din Convenția

europenă a drepturilor omului, jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și dreptul primar și secundar al UE. Cursurile de pregătire și monitorizarea internă ar putea contribui la detectarea vizării disproporționate a minorităților etnice, conducând la măsuri corective din partea autorităților relevante.

Opinia FRA 3.5

Statele membre ale UE ar trebui să pună capăt formelor discriminatorii de creare a profilurilor etnice. Aceasta s-ar putea realiza prin furnizarea de cursuri de formare sistematice privind legislația împotriva discriminării pentru agenții responsabili de aplicarea legii, precum și prin sprijinirea acestora pentru a înțelege mai bine prejudecățile neintenționate și a înfrunța stereotipurile și prejudecățile. De asemenea, astfel de cursuri de formare ar putea spori gradul de conștientizare cu privire la consecințele discriminării și la modalitățile de creștere a nivelului de încredere în poliție în rândul publicului. În plus, statele membre ale UE ar putea lua în considerare înregistrarea utilizării competențelor de oprire și percheziționare, în special înregistrarea apartenenței etnice a persoanelor vizate de opriri, în conformitate cu cadrele naționale juridice și cu legislația UE privind protecția datelor.

4. Integrarea romilor

În pofida obiectivelor ambițioase stabilite de strategiile naționale de integrare a romilor și a contribuției semnificative a fondurilor UE, s-au realizat puține progrese vizibile în 2016. În ultimul an, dovezile cu privire la situația romilor în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, educația, locuințele și sănătatea demonstrează că s-au realizat progrese lente în implementarea cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor. Discriminarea și atitudinile ostile romilor persistă, iar segregarea de facto în materie de locuințe și educație continuă să afecteze mulți romi. Propunerea cu privire la pilonul european al drepturilor sociale ar putea da un nou impuls eforturilor de integrare a romilor, dacă include o referire explicită la dreptul la nediscriminare garantat de articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE.

Pe parcursul anului 2016, populația romă de pe teritoriul UE s-a confruntat în continuare cu discriminarea, segregarea și excluderea socială. Progresul limitat înregistrat în punerea în aplicare a strategiilor de integrare a romilor indică necesitatea unei revizuirii aprofundate a intervențiilor propuse și planificate. De asemenea, este necesar să se promoveze participarea activă și semnificativă a romilor, în special la nivel local. Pentru succesul integrării romilor la nivel local, este de o importanță deosebită implicarea activă a mai multor părți interesate, inclusiv a autorităților locale, a societății civile și a reprezentanților din toate sectoarele populației locale. Participarea la nivel național trebuie transpusă în implicarea la nivel local a romilor și a autorităților locale pentru a conduce la rezultate la fața locului care să poată fi monitorizate.

Opinia FRA 4.1

Statele membre ale UE ar trebui să își revizuiască strategiile naționale de integrare a romilor (sau setul de măsuri politice integrate) pentru a asigura că romilor înșiși li se oferă posibilitatea de a se implica activ în procesul de incluziune a romilor. Statele membre ar trebui să identifice în mod explicit și să pună în aplicare măsuri specifice pentru a promova participarea și implicarea activă și semnificativă a romilor, în special la nivel local.

Constatările celei de a doua etape a sondajului privind minoritățile și discriminarea (EU-MIDIS II) realizat de FRA arată că romii au continuat să fie discriminați din cauza apartenenței lor etnice în 2016. Aceștia se confruntă cu excludere socială și marginalizare, exacerbate de sărăcie, și sunt victime ale infracțiunilor motivate de ură. Majoritatea romilor care trăiesc pe teritoriul UE încă nu se bucură de

dreptul lor la nediscriminare, astfel cum este recunoscut la articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a UE, în Directiva privind egalitatea rasială și în alte instrumente europene și internaționale privind drepturile omului. În timp ce Directiva privind egalitatea rasială interzice discriminarea etnică, iar Decizia-cadru privind rasismul și xenofobia a UE prevede sancțiuni penale, astfel de măsuri juridice nu sunt suficiente pentru abordarea discriminării romilor. Acestea trebuie să fie combinate cu politici active de incluziune pentru a aborda inegalitatea rasială și sărăcia cu care romii se confruntă în mod frecvent.

Opinia FRA 4.2

Statele membre ale UE ar trebui să asigure aplicarea eficace a Directivei privind egalitatea rasială și a Deciziei-cadru privind rasismul și xenofobia pentru a combate discriminarea persistentă a romilor și ura împotriva romilor. Acestea ar trebui să adopte măsuri de politică explicite pentru a aborda ura împotriva romilor în cadrul strategiilor naționale de integrare a romilor sau al setului de măsuri politice integrate ale acestora.

Constatările celui de al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea (EU-MIDIS II) realizat de FRA arată că ocuparea forței de muncă este un domeniu în care discriminarea împotriva romilor conduce la un lanț de alte vulnerabilități – și anume, în ceea ce privește veniturile, educația și condițiile de locuit. Întreaga familie, și nu doar membrii care nu au un loc de muncă, suportă implicațiile negative ale șomajului. Copiii romi și femeile rome formează grupuri deosebit de vulnerabile, expuse riscului ca drepturile acestora să fie încălcate.

Opinia FRA 4.3

UE ar trebui să aibă în vedere includerea integrării romilor în contextul propunerii de pilon european al drepturilor sociale. Pilonul ar trebui să prevadă dispoziții specifice care abordează riscul de discriminare structurală prin, de exemplu, consolidarea dispozițiilor referitoare la egalitatea de tratament la locul de muncă și garantarea faptului că populațiile marginalizate își pot exercita efectiv drepturile.

Monitorizarea progreselor înregistrate în ceea ce privește integrarea romilor necesită date solide – cu privire atât la măsurile luate, cât și la procesele și la rezultatele obținute de acestea pentru populația romă. Sunt necesare măsuri suplimentare pentru a garanta disponibilitatea culegerii de date robuste și monitorizarea solidă a integrării romilor. Raportul special al Curții de Conturi Europene privind inițiativele de politică ale UE și sprijinul financiar acordat de aceasta pentru integrarea romilor a confirmat această necesitate. Raportul a constatat că lipsa de date complete și robuste rămâne problematică nu numai în ceea ce privește proiectele de integrare

a romilor, ci și pentru procesul de elaborare a politicilor la nivel național și la nivelul UE. Cu toate acestea, există instrumente care permit monitorizarea solidă, iar actorii relevanți le pot utiliza.

Opinia FRA 4.4

Statele membre ale UE ar trebui – conform cadrelor juridice naționale și legislației UE privind protecția datelor și cu implicarea activă și semnificativă a comunităților de etnie romă – să culeagă date anonimizate defalcate în funcție de identitatea etnică, care permit evaluarea strategiilor naționale de integrare a romilor și a politicilor privind incluziunea romilor. Eurostat ar putea include întrebări relevante în sondajele la scară largă, cum ar fi Ancheta asupra forței de muncă și statisticile UE referitoare la venit și la condițiile de viață, urmând astfel recomandarea Curții de Conturi Europene. În plus, statele membre ar trebui să elaboreze sau să utilizeze instrumentele de monitorizare existente ale strategiilor naționale de integrare a romilor pentru a măsura impactul măsurilor de integrare a romilor.

5. Azilul, vizele, migrarea, frontierele și integrarea

Peste 5 000 de persoane și-au pierdut viața în încercarea de a traversa marea pentru a ajunge în Europa în 2016, chiar dacă sosirile neregulate pe mare au scăzut cu peste 60 % din 2015, ajungând la aproximativ 350 000 în 2016. Au fost propuse ample modificări ale sistemului european de azil, în paralel cu intensificarea eforturilor de îmbunătățire a eficienței politicilor de returnare. Căile legale de a ajunge într-un loc sigur în Europa au rămas iluzorii pentru majoritatea migranților, întrucât noile restricții privind reunificarea familiei impuse în unele state membre ale UE au contracarat micile progrese înregistrate în contextul admișiilor umanitare. Sistemele de tehnologia informației au fost consolidate pentru a combate mai bine migrația neregulamentară și pentru a răspunde amenințărilor reprezentate de infracțiunile grave. Între timp, integrarea unui număr semnificativ de persoane care beneficiază de protecție internațională s-a dovedit a fi o provocare, inclusiv în contextul educațional.

În 2016, instituțiile și statele membre ale UE au depus eforturi semnificative pentru a dezvolta în continuare sisteme de informații pentru gestionarea migrației și în scopuri de securitate internă. Sistemele existente au fost modificate și noi sisteme au fost propuse. Pe viitor, se urmărește ca aceste sisteme să devină interoperabile, astfel încât autoritățile competente să poată accesa mai multe sisteme în mod simultan. O publicație viitoare a FRA privind interoperabilitatea sistemelor de informații ale UE va aborda aspectele privind drepturile fundamentale asociate acestora. În multe cazuri, efectele drepturilor fundamentale asupra sistemelor de informații nu sunt imediat vizibile. Consecințele stocării de date cu caracter personal incorecte pot afecta o persoană abia după mai mulți ani – de exemplu, atunci când depune o cerere pentru a obține o viză sau un permis de ședere. Articolul 8 (protecția datelor cu caracter personal) din Carta drepturilor fundamentale a UE și, în special, principiul său privind limitarea scopului (și anume, datele sunt utilizate numai în scopul pentru care au fost colectate) constituie un standard esențial atunci când sunt elaborate soluții tehnice pentru a îmbunătăți interoperabilitatea între sistemele de informații. Prin urmare, toate etapele pentru îmbunătățirea sistemelor de informații existente și crearea de noi sisteme ar trebui să facă obiectul unei evaluări aprofundate a impactului asupra drepturilor fundamentale.

Opinia FRA 5.1

UE și statele sale membre ar trebui să asigure că sistemele de informații pentru gestionarea migrației sunt concepute astfel încât responsabilii de prelucrarea datelor cuprinse în aceste sisteme să poată accesa datele conform profilurilor profesionale ale acestora. Responsabilii ar trebui să aibă acces numai la datele relevante pentru îndeplinirea sarcinilor specifice ale acestora la un anumit moment dat și să fie pe deplin conștienți de bazele de date pe care le consultă. Întrucât interoperabilitatea presupune ca mai multe date – inclusiv datele biometrice – să fie mai ușor accesibile, statele membre ar trebui să elaboreze standarde de calitate și proceduri administrative pentru a asigura caracterul precis al datelor și pentru a limita riscurile prezentate de partajarea neautorizată de date cu părți terțe sau țări terțe. În plus, acestea ar trebui să introducă măsuri de protecție specifice pentru a garanta că interoperabilitatea nu conduce la efecte negative asupra drepturilor persoanelor vulnerabile, cum ar fi solicitanții de protecție internațională sau copiii, sau la crearea de profiluri discriminatorii.

Articolul 6 din Carta drepturilor fundamentale a UE, precum și dreptul secundar al UE în domeniul azilului și returnării solicită statelor membre să examineze în fiecare caz individual viabilitatea măsurilor mai permissive înainte de a recurge la privarea de libertate.

Până la sfârșitul anului 2016, toate statele membre ale UE au prevăzut alternative la măsura detenției în legislațiile lor naționale, deși, în anumite cazuri, numai pentru anumite categorii. Cu toate acestea, includerea alternativelor la măsura detenției în legislația națională nu este, în sine, o garanție a aplicării acestora. În practică, alternativele sunt puțin utilizate.

Opinia FRA 5.2

Statele membre ale UE ar trebui să solicite autorităților responsabile să examineze în fiecare caz individual dacă un obiectiv legitim poate fi atins prin aplicarea unor măsuri mai puțin coercitive înainte de emiterea unui ordin de detenție. Dacă acest lucru nu este valabil, autoritățile ar trebui să prezinte motive de fapt și de drept.

Căile legale pentru obținerea protecției au continuat să fie iluzorii pentru majoritatea refugiaților. S-au observat unele progrese în 2016 în ceea ce privește relocarea, însă acestea au fost contrabalansate de un pas înapoi în ceea ce privește reîntregirea familiei, mai multe state membre ale UE introducând restricții în legislațiile lor naționale. Orice acțiune întreprinsă de un stat membru, atunci când acționează în domeniul de aplicare al dreptului UE, trebuie să respecte drepturile și principiile prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a UE, care recunoaște la articolul 7 dreptul la respectarea vieții private și de familie. În cazul refugiaților și al persoanelor cărora li s-a acordat protecție subsidiară, se poate presupune, în general, că obstacole insurmontabile împiedică familiile acestora să locuiască în țara de origine și că începerea unei vieți de familie într-o țară de tranzit nu este de regulă o opțiune.

Opinia FRA 5.3

Statele membre ale UE ar trebui să ia în considerare utilizarea unei combinații de programe legate de refugiați și programe de mobilitate periodică, mai favorabile refugiaților, pentru a promova căile legale de a intra pe teritoriul UE. În acest context, ele ar trebui să evite adoptarea unei legislații care ar conduce la îngreunarea, prevenirea sau întârzierea semnificativă a reîntregirii familiei pentru persoanele cărora li s-a acordat protecție internațională.

UE ar putea avea în vedere reglementarea reîntregirii familiei pentru persoanele care beneficiază de statutul de protecție subsidiară pentru a trata diferitele abordări adoptate de statele membre.

Promovarea dreptului fiecărui copil la educație în contextul circulației continue a familiilor de migranți și refugiați în UE reprezintă o responsabilitate majoră pentru statele membre ale UE. Articolul 14 din Carta drepturilor fundamentale a UE și articolul 28 din Convenția Organizației Națiunilor Unite privind drepturile copilului garantează dreptul la educație pentru fiecare copil, inclusiv copiii migranți sau refugiați. Garantarea faptului că toți copiii se bucură de dreptul lor la educație va aduce beneficii nu numai acestora, ci și societăților în care trăiesc. Se subliniază astfel că este important și benefic atât pentru economie, cât și pentru societate în ansamblul său, să se investească în drepturile omului. Anul 2016 a arătat că majoritatea statelor membre au furnizat asistență lingvistică și au urmărit să integreze copiii refugiați și migranți în clase normale, permițând socializarea acestora cu alți copii și investind în coeziunea socială sustenabilă și pe termen lung. Cu toate acestea, nivelul de separare și segregare a școlari-zării este în continuare prea ridicat.

Opinia FRA 5.4

Statele membre ale UE ar trebui să asigure că copiii migranți și refugiați sunt susținuți în mod eficace prin acordarea de asistență lingvistică, socială și psihologică pe baza evaluărilor individuale ale nevoilor acestora. Aceste acțiuni îi vor pregăti pentru frecventarea sistemului școlar și integrarea cu succes în sistemul educațional și în comunitățile locale. Ar trebui să fie instituite politici și măsuri pentru a evita școlarizarea separată și segregarea școlară și pentru a promova accesul copiilor migranți și refugiați în clase normale și la sistemul educațional general.

Dovezile FRA arată că, în 2016, majoritatea statelor membre ale UE și-au intensificat eforturile de a introduce copiii migranți și refugiați în sistemul educațional și de a sprijini integrarea acestora. Cu toate acestea, în foarte puține cazuri, există în continuare copii migranți și refugiați care nu frecventează sistemul școlar, iar unele comunități locale și unii părinți ai copiilor localnici reacționează în mod negativ sau chiar violent față de școlarizarea acestora împreună cu ceilalți copii. Manifestările de intoleranță și ura față de copiii migranți și refugiați și familiile acestora, care conduc la privarea copiilor de dreptul la educație, încalcă legislația națională și UE împotriva discriminării și a urii. Abordarea preocupărilor părinților poate sprijini integrarea și poate promova participarea migranților și a refugiaților în comunitățile locale.

Opinia FRA 5.5

Statele membre ale UE ar trebui să abordeze în mod adecvat reacțiile discriminatorii și violente față de școlarizarea copiilor migranți și refugiați, atât prin aplicarea legii, cât și prin promovarea înțelegerii reciproce și a coeziunii sociale. Ele ar trebui să aplice măsuri pozitive pentru combaterea prejudecăților și să contribuie la eradicarea preocupărilor nefondate. În plus, autoritățile statelor membre ar trebui să asigure punerea în aplicare a legislației și a normelor împotriva discriminării și a infracțiunilor motivate de ură bazate pe orice motiv – inclusiv origine etnică, rasă și religie – care sunt în vigoare în toate statele membre ale UE.

Implicarea părinților și a familiilor copiilor în mediul școlar și sprijinirea eforturilor acestora de a se implica reprezintă o parte esențială a procesului de educare și integrare. O treime din statele membre ale UE nu prevăd măsuri de sprijinire și încurajare a părinților și a familiilor cu copii migranți și refugiați prin implicarea acestora în procesul de educație,

prin intermediul furnizării de informații, meditații și asistență lingvistică. Astfel de măsuri pot îmbunătăți performanța școlară a copiilor, integrarea acestora și a familiilor lor în mediul educațional și în cadrul comunităților locale, precum și promovarea unor relații comunitare mai bune. Rețeaua de integrare europeană, al cărei statut a fost actualizat prin planul de acțiune al Comisiei Europene privind integrarea lansat în iunie 2016, constituie un cadru și spațiu adecvat pentru realizarea schimbului de cele mai bune practici și soluții care pot sprijini statele membre să își îndeplinească obligațiile în materie de drepturi ale omului și să investească cu succes în construirea unor societăți mai coezive și mai incluzive.

Opinia FRA 5.6

Statele membre ale UE ar trebui să realizeze schimburi de bune practici și experiențe privind integrarea prin educație, promovarea participării părinților și a familiilor copiilor în mediul școlar și garantarea dreptului la educație pentru toți copiii.

6. Societatea informațională, protecția vieții private și a datelor

Atacurile teroriste din acest an de la Bruxelles, Nisa și de la Berlin au intensificat și mai mult dezbaterile privind modalitățile de combatere eficientă a terorismului în conformitate cu statul de drept. Au fost luate mai multe măsuri în acest sens, atât la nivelul UE, cât și la nivel național. Acestea includ reformele naționale privind măsurile de supraveghere, consultările privind criptarea și adoptarea Directivei privind registrul UE cu numele pasagerilor (PNR). Între timp, adoptarea Regulamentului general privind protecția datelor (RGPD) și a Directivei privind protecția datelor pentru sectorul poliției și justiției penale (Directiva privind poliția) a constituit un pas important către un regim modernizat și mai eficient de protecție a datelor. În 2016, UE nu a propus o legislație revizuită ca răspuns la o invalidare anterioară de către Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) a Directivei privind păstrarea datelor, însă noua jurisprudență a CJUE a clarificat o dată în plus modul în care păstrarea datelor poate fi conformă cu cerințele privind drepturile fundamentale.

Dovezile obținute de FRA, care se bazează pe activitățile de cercetare în domeniul protecției drepturilor fundamentale în contextul supravegherii la scară largă desfășurate la solicitarea Parlamentului European, arată că o serie de state membre ale UE și-au reformat cadrele juridice referitoare la colectarea informațiilor pe parcursul anului. Instituite în mijlocul unui val de atacuri teroriste, aceste modificări au consolidat competențele și capacitățile tehnologice ale autorităților relevante și pot spori competențele intruzive ale acestora – existând posibilitatea unor implicații pentru drepturile fundamentale referitoare la viața privată și protecția datelor cu caracter personal. Curtea de Justiție a Uniunii Europene și Curtea Europeană a Drepturilor Omului oferă orientări esențiale privind modul cel mai eficient de a proteja aceste drepturi. Printre garanțiile juridice se numără: garanții procedurale și de fond privind necesitatea și proporționalitatea unei măsuri, o supraveghere independentă și garantarea unor mecanisme reparatorii eficiente, precum și norme referitoare la furnizarea de dovezi privind supravegherea sau nesupravegherea unei persoane. Consultările ample pot contribui la garantarea faptului că reformele legislației privind serviciile de informații prevăd o funcționare legitimă mai eficientă a serviciilor și obțin sprijinul cetățenilor.

Opinia FRA 6.1

Statele membre ale UE ar trebui să organizeze consultări publice ample cu o întreagă serie de părți interesate, să asigure transparența procesului legislativ și să includă standarde și garanții europene și internaționale relevante atunci când introduc reforme ale legislațiilor acestora privind supravegherea.

Criptarea este, probabil, cea mai accesibilă tehnică de protecție a vieții private. Aceasta este o metodă de asigurare a prelucrării în condiții de securitate a datelor recunoscută în Regulamentul general privind protecția datelor, precum și în Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice. Cu toate acestea, protecția oferită de această metodă este utilizată, de asemenea, în scopuri ilegale și infracționale. Răspândirea serviciilor care oferă criptare terminal-terminal accentuează tensiunea dintre asigurarea vieții private și combaterea criminalității, întrucât acestea, încă din etapa de concepție, previn sau îngreunează accesarea datelor criptate de către autoritățile de aplicare a legii. Pentru a depăși această provocare,

unele state membre au început să ia în considerare – sau au adoptat deja – o legislație care solicită furnizorilor de servicii să dispună de o metodă de criptare cu uși secrete (backdoors) integrate care, la cerere, permite accesul autorităților de aplicare a legii și a serviciilor secrete la datele criptate. Cu toate acestea, astfel cum s-a remarcat, astfel de uși secrete integrate pot conduce la o slăbire generală a criptării, întrucât acestea pot fi descoperite și exploatate de orice persoană care posedă competențe tehnice suficiente. O astfel de expunere ar putea să contravină normelor în domeniul protecției datelor și ar putea afecta în mod discriminatoriu securitatea comunicațiilor și a datelor stocate de state, întreprinderi și persoane.

Opinia FRA 6.2

Statele membre ale UE ar trebui să asigure că măsurile de depășire a provocărilor legate de criptare sunt proporționale cu obiectivul legitim de combatere a infracționalității și nu influențează în mod nejustificat dreptul la viață privată și dreptul la protecția datelor.

Regulamentul general privind protecția datelor, care se va aplica începând cu anul 2018, prevede standarde consolidate pentru asigurarea unei protecții eficiente și adecvate a datelor cu caracter personal. Autoritățile din domeniul protecției datelor vor avea un rol și mai important în garantarea dreptului la protecția datelor. Orice act legislativ nou în domeniul protecției datelor va trebui să respecte standardele consolidate prevăzute în regulament. De exemplu, în 2016, UE a adoptat o decizie privind caracterul adecvat în scopul transferurilor internaționale de date: Scutul de confidențialitate UE-SUA. Decizia prevede în mod explicit că se va evalua periodic de către Comisia Europeană dacă condițiile pentru asigurarea caracterului adecvat sunt în continuare garantate. În cazul în care o astfel de evaluare nu ar fi concludentă ca urmare a intrării în vigoare a Regulamentului general privind protecția datelor, decizia prevede că un act de punere în aplicare care suspendă Scutul de confidențialitate poate fi adoptat de către Comisie. În plus, în anul 2016, UE a adoptat primul său act legislativ privind securitatea cibernetică – Directiva privind securitatea rețelor și a sistemelor informatice – și, la începutul anului 2017, în cadrul Strategiei privind piața unică digitală pentru Europa, Comisia a propus un regulament privind confidențialitatea și comunicațiile electronice pentru a înlocui Directiva asupra confidențialității și comunicațiilor electronice.

Opinia FRA 6.3

Statele membre ale UE ar trebui să transpună Directiva privind securitatea rețelor și a sistemelor informatice în cadrele juridice naționale ale acestora într-un mod care ia în considerare articolul 8 din Carta drepturilor fundamentale a UE și principiile prevăzute în Regulamentul general privind protecția datelor. Statele membre și întreprinderile ar trebui să respecte aceste standarde atunci când prelucrează sau transferă date cu caracter personal în temeiul Scutului de confidențialitate UE-SUA.

Deși evoluțiile din 2014 s-au axat pe chestiunea păstrării sau nu a datelor, în 2015 s-a constatat că statele membre consideră păstrarea datelor ca reprezentând o eficiență măsură de asigurare a protecției securității naționale și a siguranței publice și de combatere a infracțiunilor grave. A existat un progres limitat legat de acest aspect în 2016: în timp ce UE nu a propus o legislație revizuită ca răspuns la anularea Directivei privind păstrarea datelor cu doi ani în urmă, CJUE și-a dezvoltat jurisprudența referitoare la garanțiile privind drepturile fundamentale esențiale pentru legalitatea păstrării datelor de către furnizorii de servicii de telecomunicații.

Opinia FRA 6.4

Statele membre ar trebui să evite păstrarea generală și nediscriminatorie a datelor de către furnizorii de servicii de telecomunicații în cadrele naționale ale acestora privind păstrarea datelor. Legislația națională ar trebui să includă verificări stricte ale proporționalității, precum și garanții procedurale adecvate astfel încât dreptul la viață privată și dreptul la protecția datelor cu caracter personal să fie garantate în mod eficiente.

Comisia pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne a Parlamentului European (LIBE) a respins în aprilie 2013 propunerea de directivă a UE privind registrul cu numele pasagerilor (PNR), ca urmare a semnelor de întrebare ridicate cu privire la proporționalitate și necesitate și la lipsa unor garanții privind protecția datelor și transparența față de pasagerii. Subliniind necesitatea de a combate terorismul și formele grave de criminalitate, legiuitorul Uniunii a ajuns la un acord privind o directivă revizuită a UE privind registrul cu numele pasagerilor și a adoptat textul acesteia în 2016. Statele membre trebuie să

transpună directiva în legislația națională până în mai 2018. Textul adoptat include garanții îmbunătățite care sunt conforme cu sugestiile FRA din avizul său din 2011 referitoare la sistemul UE de culegere a datelor în PNR. Printre acestea se numără cerințe sporite, accesibilitatea și proporționalitatea, precum și introducerea unor garanții suplimentare privind protecția datelor. Cu toate acestea, există aspecte privind protecția drepturilor fundamentale care nu sunt vizate de directivă.

Opinia FRA 6.5

Statele membre ale UE ar trebui să consolideze garanțiile aferente protecției datelor pentru a se asigura că sunt instituite cele mai înalte standarde privind drepturile fundamentale. De asemenea, aceasta se aplică transpunerii Directivei UE privind registrul cu numele pasagerilor (PNR). Având în vedere jurisprudența recentă a CJUE, garanțiile ar trebui să abordeze în special justificarea pentru păstrarea datelor cuprinse în registrul cu numele pasagerilor, căile de atac eficiente și supravegherea independentă.

7. Drepturile copilului

Aproape 27% din copiii din UE sunt expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială. Deși această cifră reprezintă o ușoară îmbunătățire în comparație cu anii precedenți, obiectivele Strategiei UE 2020 rămân imposibil de atins. Noul pilon al drepturilor sociale din UE ar putea juca un rol important în abordarea sărăciei în rândul copiilor. Adoptarea unei directive privind garanțiile procedurale pentru copiii suspectați sau acuzați de infracțiuni ar trebui să îmbunătățească sistemele de justiție juvenilă și să aducă noi măsuri de protecție pentru copiii aflați în conflict cu legea. Între timp, mii de copii migranți și solicitanți de azil care călătoresc singuri sau cu familiile au continuat să sosească în Europa în 2016. În pofida eforturilor statelor membre ale UE, acordarea de îngrijire și de protecție acestor copii a rămas o mare provocare. Au persistat deficiențe în ceea ce privește condițiile de primire, cu garanții procedurale implementate în mod inconsecvent, asistența maternală jucând doar un rol limitat, iar sistemele de tutelă fiind deseori sub așteptări. Aceste realități au scos în evidență importanța înlocuirii planului de acțiune expirat al UE cu privire la copiii neînsoțiți cu un nou plan privind copiii migranți.

Procentul copiilor care sunt expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială, de aproape 27 %, rămâne ridicat pe teritoriul UE. Ca medie a UE, procentul este mai ridicat în anumite state membre și printre anumite grupuri, cum ar fi copiii romi sau copiii care provin din familii de migranți. Obiectivul Strategiei Europa 2020 referitor la reducerea sărăciei este, prin urmare, departe de a fi atins. În conformitate cu articolul 24 din Carta drepturilor fundamentale a UE, „[c]opiii au dreptul la protecția și îngrijirile necesare pentru asigurarea bunăstării lor”. Cu toate acestea, instituțiile UE și statele membre pun prea puțin accent în cadrul semestrului european pe sărăcia în rândul copiilor și excluziunea socială a acestora. UE a întreprins o serie de inițiative care ar putea consolida măsurile legislative, politice și financiare ale statelor membre, inclusiv Recomandarea Comisiei Europene din 2013 – „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării”, Programul de sprijin pentru reforme structurale pentru perioada 2017-2020 și adoptarea unui pilon european al drepturilor sociale care vizează copiii.

Opinia FRA 7.1

Uniunea Europeană ar trebui să pună un accent mai mare pe abordarea în mod cuprinzător a sărăciei în rândul copiilor și a excluziunii sociale a acestora în cadrul semestrului european – utilizând mai eficient Recomandarea Comisiei Europene din 2013 – precum și în cadrul inițiativelor viitoare, cum ar fi Pilonul european al drepturilor sociale. Aceasta ar putea include concentrarea atenției în cadrul semestrului european asupra statelor membre ale UE în care sărăcia în rândul copiilor a rămas la un nivel ridicat și neschimbat în ultimii ani.

Statele membre ale UE, cu sprijinul Comisiei Europene, ar putea analiza și reproduce, după caz, factorii de succes din legislația și politicile economice și sociale ale statelor membre care au reușit în ultimii ani să îmbunătățească situația copiilor și a familiilor acestora.

Directiva privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale reprezintă o etapă importantă într-un domeniu esențial și adesea problematic al justiției. Activitățile de cercetare existente, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) și a instanțelor naționale, evidențiază necesitatea unor măsuri de protecție speciale pentru copiii aflați în conflict cu legea. Activitățile de cercetare ale FRA privind copiii și justiția arată că există un cadru juridic pentru protecția copiilor, însă punerea

în aplicare a unei astfel de legislații rămâne dificilă, în special din cauza lipsei instrumentelor practice, a orientărilor sau a cursurilor de formare pentru profesioniști.

Opinia FRA 7.2

Statele membre ale UE ar trebui să efectueze o revizuire națională pentru a identifica practicile și barierele existente, lacunele sau punctele slabe din sistemele lor de justiție pentru minori. Revizuirea națională ar trebui urmată de un plan de acțiune pentru a stabili măsurile de politică și resursele necesare pentru punerea în aplicare integrală a Directivei privind garanțiile procedurale pentru copiii care sunt persoane suspectate sau acuzate în cadrul procedurilor penale. Acesta ar putea include cursuri de formare pentru autoritățile judiciare sau elaborarea de orientări practice pentru evaluările individuale și pentru informarea copiilor într-o manieră adecvată vârstei lor.

Copiii migranți și cei care solicită azil au continuat să sosească în Europa pe parcursul anului 2016, singuri sau însoțiți de familiile acestora. Dovezile colectate de FRA arată că, în pofida eforturilor depuse de statele membre, există deficiențe clare în sistemul de primire a copiilor neînsoțiți, cum ar fi lipsa centrelor specializate și centrele de primă primire și de tranzit aglomerate sau neadecvate. Plasarea copiilor neînsoțiți în familii substitutive nu este încă o opțiune utilizată pe scară largă. Dovezile arată că oferirea unor condiții adecvate de primire este esențială pentru prevenirea traficului de copii, a exploatării sau a dispariției acestora. Comisia Europeană a prezentat o serie de propuneri de reformare a sistemului european comun de azil, în timp ce planul de acțiune pentru perioada 2011-2014 privind minorii neînsoțiți nu a fost reînnoit.

Opinia FRA 7.3

UE ar trebui să elaboreze un plan de acțiune al UE privind copiii migranți, inclusiv copiii neînsoțiți, prin care să stabilească priorități și măsuri clare de politică pentru a completa inițiativele statelor membre ale UE.

Statele membre ale UE ar trebui să își consolideze sistemele de protecție a copiilor prin aplicarea standardelor naționale privind îngrijirea alternativă acordată copiilor care solicită azil și a copiilor migranți, concentrându-se pe calitatea serviciilor de îngrijire. Acestea ar trebui să includă, astfel cum se prevede în Directiva privind condițiile de primire, plasarea în familii substitutive pentru copiii neînsoțiți. În plus, statele membre ar trebui să aloce resurse suficiente serviciilor municipale care furnizează asistență copiilor neînsoțiți.

Numirea unui tutore pentru fiecare copil neînsoțit rămâne o provocare, astfel cum arată dovezile colectate de FRA. Principalele probleme sunt legate de procedurile și termenele de numire de lungă durată, dificultățile întâmpinate în recrutarea tutorilor calificați, numărul ridicat de copii aflați în grija fiecărui tutore și lipsa independenței și a garanțiilor de imparțialitate ale instituțiilor de tutelă din unele state membre ale UE. Propunerea Comisiei Europene de revizuire a Directivei privind condițiile de primire include aducerea de îmbunătățiri sistemelor de tutelă pentru copiii neînsoțiți. Propunerea prevede numirea de tutori care sunt responsabili pentru urmărirea intereselor superioare ale copilului în toate aspectele vieții acestuia, nu numai pentru reprezentarea legală a acestora. În schimb, propunerile pentru o revizuire a Regulamentului Dublin și a Directivei privind procedurile de azil prevăd numai numirea unui „reprezentant legal” și nu a unui „tutore”.

Opinia FRA 7.4

Legiuitorul UE ar trebui să prezinte un concept coerent al sistemelor de tutelă cu un rol clar în apărarea intereselor superioare ale copiilor neînsoțiți în toate aspectele vieții acestora.

Statele membre ale UE ar trebui să asigure că sistemele de protecție a copilului și autoritățile de tutelă au un rol sporit în procedurile de azil și migrație care implică copiii. Statele membre ar trebui să își dezvolte sau consolideze sistemele de tutelă și să aloce resursele necesare. Acestea ar trebui să asigure numirea promptă a unui număr suficient de tutori calificați și independenți pentru toți copiii neînsoțiți. În final, statele membre ar trebui să aibă în vedere practici promițătoare și activități de cercetare și manualele existente, cum ar fi Manualul privind serviciile de tutelă destinate copiilor lipsiți de îngrijire părintească elaborat în comun de FRA și Comisia Europeană, în scopul sprijinirii acestui proces.

8. Accesul la justiție, inclusiv drepturile victimelor infracțiunilor

UE și alți actori internaționali au abordat diverse provocări în domeniul statului de drept și al justiției pe tot parcursul anului. Mai multe state membre ale UE au consolidat drepturile persoanelor suspectate sau acuzate de infracțiuni pentru a transpune legislația UE secundară relevantă, iar UE a adoptat directive noi care introduc noi garanții. De asemenea, multe state membre au luat măsuri pentru îmbunătățirea aplicării practice a Directivei privind drepturile victimelor, pentru a realiza schimbări efective pentru victimele infracțiunilor, inclusiv în contextul serviciilor de sprijin. Ultimele trei state membre ale UE – Bulgaria, Republica Cehă și Letonia – au semnat Convenția de la Istanbul în 2016, subliniind faptul că toate statele membre ale UE acceptă convenția ca document ce definește standardele europene de protecție a drepturilor omului în domeniul violenței împotriva femeilor și al violenței domestice. Între timp, convenția a continuat să promoveze diverse inițiative legislative la nivel de stat membru.

Pe parcursul anului 2016, UE și ceilalți actori internaționali au continuat să abordeze provocările prezente în domeniul justiției, în special, cele referitoare la statul de drept. Statul de drept este parte și condiție prealabilă a protecției tuturor valorilor fundamentale enumerate la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană (Tratatul UE). Evoluțiile din Polonia privind statul de drept și drepturile fundamentale au determinat pentru prima dată Comisia Europeană să efectueze o evaluare a situației dintr-un stat membru pe baza cadrului acesteia privind statul de drept. Aceasta a condus la formularea unei opinii oficiale, urmată de recomandări privind modul în care statul ar trebui să soluționeze preocupările remarcate privind statul de drept. După ce guvernul polonez a respins recomandările respective, Comisia Europeană a emis recomandări complementare, având în vedere cele mai recente evoluții din Polonia.

Opinia FRA 8.1

Toți actorii relevanți la nivel național, inclusiv guvernele, parlamentele și justiția, trebuie să își intensifice eforturile pentru a susține și a consolida statul de drept. Aceștia au responsabilități legate de abordarea preocupărilor privind statul de drept și îndeplinesc un rol important în prevenirea oricărei eroziuni a statului de drept. Actorii la nivelul UE și la nivel internațional sunt încurajați să își intensifice eforturile pentru a elabora criterii obiective comparative (cum ar fi indicatorii) și a efectua evaluări contextuale. Polonia ar trebui să ia în considerare opinia mecanismelor europene și internaționale de monitorizare a drepturilor omului, inclusiv recomandările Comisiei emise ca parte a procedurii acesteia din cadrul privind statul de drept.

Multe state membre ale UE au continuat să propună modificări legislative pentru a respecta cerințele Directivei 2010/64/UE și ale Directivei 2012/13/UE – privind dreptul la interpretare și traducere și dreptul la informare în cadrul procedurilor penale – după termenele de transpunere a directivelor. De asemenea, statele membre au adoptat noi acte legislative pentru a transpune Directiva 2013/48/UE privind dreptul de a avea acces la un avocat în cadrul procedurilor penale. Dovezile obținute de FRA din 2016 arată însă că statele membre ale UE trebuie să depună în continuare eforturi în ceea ce privește directivele menționate, în special în adoptarea măsurilor de politică – cum ar fi orientări concrete și activități de formare

privind protecția drepturilor persoanelor suspectate sau acuzate. De asemenea, există un potențial neexploatat pentru schimburi de cunoștințe, de bune practici și de experiență în ceea ce privește cele trei directive. Astfel de schimburi pot contribui la construirea unui sistem de justiție al UE care funcționează în sinergie și respectă drepturile fundamentale.

Opinia FRA 8.2

Statele membre ale UE – în colaborare cu Comisia Europeană și cu alte organisme ale UE – ar trebui să își continue eforturile de a asigura că drepturile procedurale din cadrul procedurilor penale sunt reflectate pe deplin în sistemele juridice naționale și sunt puse în aplicare în mod eficace în întreaga Uniune. Astfel de măsuri ar putea include furnizarea de orientări și de cursuri de formare specifice și practice actorilor din sistemul de justiție penală, precum și posibilități sporite pentru realizarea comunicării între acești actori.

În 2016, mai multe state membre ale UE s-au concentrat pe îndeplinirea obligațiilor impuse de Directiva privind drepturile victimelor – cum ar fi de a se adresa mai multor victime și de a consolida capacitatea și finanțarea serviciilor de sprijinire a victimelor, inclusiv a serviciilor specializate pentru victimele deosebit de vulnerabile precum copiii. O tendință pozitivă generală a fost reprezentată de faptul că peste un sfert din statele membre au crescut costurile de finanțare a serviciilor de sprijinire a victimelor, conducând la extinderea și îmbunătățirea serviciilor. În pofida progreselor înregistrate, rămâne o deficiență evidentă în unele state membre: lipsa serviciilor generice de sprijinire a victimelor – însemnând că nu toate victimele infracționalității din UE pot avea acces la sprijinul care poate fi esențial pentru ca acestea să beneficieze de drepturile lor.

Opinia FRAs 8.3

Statele membre ale UE ar trebui să elimine deficiențele prezente în furnizarea de servicii generice de sprijinire a victimelor. Este important să se permită și să se acorde mai multă putere victimelor infracționalității pentru a se bucura efectiv de drepturile lor, conform standardelor minime prevăzute în Directiva privind drepturile victimelor. Aceasta ar trebui să includă consolidarea capacității și a finanțării serviciilor complete de sprijinire a victimelor astfel încât acestea să poată fi accesate gratuit de toate victimele infracționalității. Conform directivei, statele membre ale UE ar trebui, de asemenea, să consolideze serviciile specializate pentru victimele vulnerabile, cum ar fi copiii și victimele infracțiunilor motivate de ură.

În 2016, ultimele trei state membre ale UE (Bulgaria, Republica Cehă și Letonia) au semnat Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Între timp, alte state membre (Polonia) au formulat declarații cu privire la eventuala renunțare la angajamentele asumate de acestea în temeiul convenției. Atunci când trebuie stabilite standardele europene pentru protecția femeilor împotriva violenței, Convenția de la Istanbul este cel mai important punct de referință. În special, articolul 52 privind ordinele de restricție de urgență obligă părțile să asigure că autorităților competente le este acordată puterea de a dispune ca un autor al violenței domestice să părăsească domiciliul victimei. Aceasta este conformă cu Directiva privind drepturile victimelor, care solicită statelor membre ale UE să asigure că victimele sunt protejate împotriva victimizării repetate. Cu toate acestea, până în prezent, numai aproximativ jumătate din statele membre ale UE au adoptat acte legislative prin care această opțiune a fost pusă în aplicare în conformitate cu Convenția de la Istanbul. În plus, în statele membre care dispun de acte legislative relevante nu există evaluări privind eficacitatea acestora.

Opinia FRA 8.4

Toate statele membre ale UE ar trebui să ia în considerare ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) și punerea în aplicare a acesteia. În conformitate cu articolul 52 din Convenția de la Istanbul și pentru a asigura protecția imediată și fiabilă a victimelor violenței domestice față de victimizarea repetată, statele membre ale UE ar trebui să adopte și să pună în aplicare în mod eficace dispoziții legale care permit poliției să dispună ca un autor al violenței domestice să părăsească domiciliul victimei și să păstreze o distanță sigură față de aceasta. Statele membre ale UE care dispun de o astfel de legislație ar trebui să examineze eficacitatea reală a acesteia în practică.

9. Evoluții în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități

La 10 ani după ce Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite (ONU) a adoptat Convenția privind drepturile persoanelor cu handicap (CRPD), convenția continuă să stimuleze schimbări juridice și politice semnificative în UE și în statele sale membre. Pe măsură ce atenția se mută treptat de la primul val de reforme asociate CRPD la consolidarea progreselor înregistrate, recomandările legate de revizuirea mecanismelor de soluționare a plângerilor la nivel internațional, european și național sunt din ce în ce mai importante în identificarea lacunelor persistente în materie de implementare. Cadrele de monitorizare instituite în temeiul articolului 33 alineatul (2) din convenție pot constitui instrumente esențiale pentru stimularea urmării acestor recomandări, în special a celor care rezultă din revizuirile Comitetului CRPD – însă acestea necesită independență, resurse și fundamente juridice solide pentru a-și îndeplini sarcinile în mod eficient.

În urma revizuirii din 2015 a progresului UE în ceea ce privește punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CDPD), instituțiile UE au luat o serie de măsuri legislative și de politică pentru a urma unele dintre recomandările Comitetului pentru CDPD, subliniind angajamentul Uniunii de a-și îndeplini obligațiile care îi revin în temeiul convenției. Recomandările ample ale comitetului au stabilit un plan pentru acțiunile juridice și politice din sfera de competență a UE și sunt relevante pentru toate instituțiile, agențiile și organismele UE.

Opinia FRA 9.1

UE ar trebui să ofere un exemplu pozitiv prin asigurarea punerii în aplicare rapide a recomandărilor Comitetului pentru CDPD în scopul de a promova punerea în aplicare integrală a convenției. Aceasta va necesita o strânsă cooperare cu instituțiile, organismele și agențiile UE – coordonate de Comisia Europeană ca punct central pentru punerea în aplicare a CDPD – precum și cu statele membre și cu asociațiile persoanelor cu dizabilități. Modalitățile pentru realizarea acestei cooperări ar trebui stabilite printr-o strategie transversală de punere în aplicare a CDPD, în conformitate cu recomandările Comitetului pentru CDPD.

Acțiunile de punere în aplicare a CDPD au contribuit la introducerea unei game largi de reforme juridice și politice în întreaga Europă în 2016, variind de la accesibilitate la educația incluzivă, participarea politică și viața independentă. Unele inițiative la nivelul UE și al statelor membre nu integrează însă complet abordarea dizabilității din perspectiva drepturilor omului prevăzută de CDPD sau nu includ orientările clare de punere în aplicare necesare pentru a produce efecte.

Opinia FRA 9.2

UE și statele sale membre ar trebui să intensifice eforturile pentru a integra standardele CDPD în cadrele juridice și politice ale acestora în scopul de a asigura că abordarea dizabilității din perspectiva drepturilor omului, astfel cum este prevăzută în CDPD, este reflectată pe deplin în legislație și în procesul de elaborare a politicilor. Acestea ar putea include o revizuire aprofundată a legislației pentru a evalua conformitatea cu CDPD. Orientările privind punerea în aplicare ar trebui să includă obiective și termene clare și să identifice actorii responsabili pentru reforme.

Proiectele UE din fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) aprobate în 2016 arată că, în multe domenii, inițiativele de punere în aplicare a CDPD în statele membre ale UE pot beneficia de sprijin financiar din fondurile ESI. Condițiile *ex ante* – condiții care trebuie îndeplinite înainte ca

fondurile să fie cheltuite – pot contribui la asigurarea faptului că fondurile contribuie la promovarea punerii în aplicare a CDPD. Pe măsură ce proiectele finanțate din fondurile ESI încep să fie derulate, comitetele de monitorizare de la nivel național vor avea un rol din ce în ce mai important de îndeplinit în asigurarea faptului că fondurile întrunesc cerințele CDPD.

Opinia FRA 9.3

UE și statele sale membre ar trebui să ia măsuri rapide pentru a asigura aplicarea riguroasă a condițiilor ex ante legate de drepturile persoanelor cu dizabilități în scopul de a maximiza potențialul fondurilor structurale și de investiții europene (fondurile ESI) de a sprijini punerea în aplicare a CDPD. Pentru a permite monitorizarea eficace a fondurilor și a rezultatelor acestora, UE și statele sale membre ar trebui, de asemenea, să ia măsuri pentru a asigura colectarea de date adecvate și corespunzătoare privind modul în care sunt utilizate fondurile ESI.

Dovezile colectate de FRA în 2016 arată rolul important pe care îl pot îndeplini mecanismele judiciare și nejudiciare de tratare a plângerilor în identificarea lacunelor în punerea în aplicare a CDPD și în clarificarea domeniului de aplicare a cerințelor prevăzute de convenție. Mai multe cazuri privind nediscriminarea la locul de muncă contribuie la sublinierea complementarității și a relevanței reciproce a standardelor la nivel național, la nivelul UE și la nivelul ONU.

Opinia FRA 9.4

UE și statele sale membre ar trebui să ia măsuri pentru creșterea gradului de conștientizare cu privire la CDPD în rândul mecanismelor judiciare și nejudiciare relevante de tratare a plângerilor în scopul consolidării în continuare a rolului important jucat de cele din urmă în asigurarea punerii în aplicare a CDPD. Acestea ar putea include elaborarea unor module de formare și stabilirea modalităților de realizare a schimbului de experiențe și de practici naționale.

La sfârșitul anului 2016, Irlanda era singurul stat care nu a ratificat CDPD, deși principalele reforme pentru pregătirea ratificării sunt în vigoare în prezent. În plus, cinci state membre și Uniunea Europeană nu au ratificat Protocolul opțional la CDPD, care permite persoanelor să adreseze plângeri Comitetului pentru CDPD, iar Comitetului să inițieze anchete cu caracter confidențial la primirea unor „informații fiabile care indică încălcări grave sau sistematice” ale convenției (articolul 6).

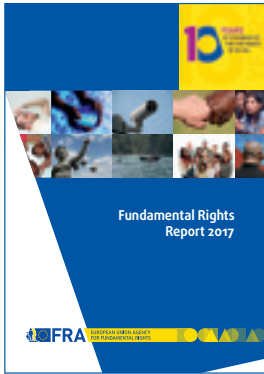
Opinia FRA 9.5

Statele membre ale UE care nu au devenit încă parte la CDPD și/sau Protocolul opțional la CDPD ar trebui să ia în considerare adoptarea măsurilor necesare pentru a asigura ratificarea acestora cât mai curând posibil în scopul de a realiza ratificarea deplină a acestor instrumente la nivelul UE. De asemenea, UE ar trebui să ia în considerare luarea unor măsuri rapide pentru a accepta Protocolul opțional.

Patru dintre cele 27 de state membre ale UE care au ratificat CDPD nu au stabilit sau desemnat cadre care să promoveze, să protejeze și să monitorizeze punerea în aplicare a convenției, astfel cum se prevede la articolul 33 alineatul (2) din convenție. În plus, dovezile obținute de FRA arată că funcționarea eficientă a unora dintre cadrele existente este subminată de resursele insuficiente, de absența unui temei juridic solid și de incapacitatea de a asigura participarea sistematică a persoanelor cu dizabilități, precum și de o lipsă de independență, în conformitate cu Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale din domeniul drepturilor omului.

Opinia FRA 9.6

UE și statele sale membre ar trebui să ia în considerare alocarea pentru cadrele de monitorizare instituite în conformitate cu articolul 33 alineatul (2) din CDPD a unor resurse financiare și umane suficiente și stabile. Acestea ar permite cadrelor de monitorizare să își îndeplinească funcțiile în mod eficace și să asigure monitorizarea eficientă a punerii în aplicare a CDPD. Astfel cum se stabilește în Opinia FRA privind cerințele prevăzute la articolul 33 alineatul (2) din CDPD într-un context UE, UE și statele sale membre ar trebui, de asemenea, să ia în considerare garantarea durabilității și a independenței cadrelor de monitorizare prin asigurarea faptului că acestea beneficiază de un temei juridic solid pentru activitățile lor și că structura și operarea acestora iau în considerare Principiile de la Paris privind funcționarea instituțiilor naționale în domeniul drepturilor omului.

Prin diverse eforturi, atât la nivelul UE, cât și la nivel național, s-a încercat o consolidare a protecției drepturilor fundamentale în 2016, în vreme ce unele măsuri au amenințat să submineze această protecție. *Raportul privind drepturile fundamentale 2017* al FRA analizează evoluțiile majore de la nivelul UE în perioada ianuarie-decembrie 2016 și prezintă opiniile FRA cu privire la acestea. Menționând progresele înregistrate și domeniile de interes rămase, acesta oferă perspective asupra aspectelor care declanșează dezbateri pe marginea drepturilor fundamentale la nivelul UE.

Anul acesta, secțiunea tematică face bilanțul a 10 ani de evoluții în materie de drepturi fundamentale la nivelul UE. Restul capitolelor aduc în discuție Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene și utilizarea acesteia de către statele membre; egalitatea și nediscriminarea; rasismul, xenofobia și intoleranța asociată acestora; integrarea romilor; azilul și migrația; societatea informațională, protecția vieții private și a datelor; drepturile copilului; accesul la justiție, precum și evoluțiile înregistrate în punerea în aplicare a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

Informații suplimentare:

Pentru conținutul integral al Raportului FRA privind drepturile fundamentale 2017 (*Fundamental Rights Report 2017*), a se vedea <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/fundamental-rights-report-2017>

A se vedea și celelalte publicații ale FRA din domeniu:

- FRA (2017), *Raportul privind drepturile fundamentale 2017 – Opiniile FRA*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/fundamental-rights-report-2017-fra-opinions> (disponibil în toate cele 24 de limbi oficiale ale UE)
- FRA (2017), *Between promise and delivery: 10 years of fundamental rights in the EU*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații, <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/10-years-fundamental-rights> (disponibil în engleză și franceză)

Pentru rapoartele anuale anterioare ale FRA privind provocările și realizările din domeniul drepturilor fundamentale în Uniunea Europeană într-un anumit an, a se vedea: <http://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/annual-reports> (disponibile în engleză, franceză și germană).

Oficiul pentru Publicații

© Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, 2017
Fotografii: © iStockphoto; Comisia Europeană; OSCE (Milan Obradovic)

Print: ISBN 978-92-9491-688-4, doi:10.2811/506997
PDF: ISBN 978-92-9491-651-8, doi:10.2811/78379

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria
Tel. +43 158030-0 – Fax +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency